

Aanbiedingsbrief

Strikt persoonlijk & vertrouwelijk

Servicegemeente Dordrecht
T.a.v. de auditcommissie

BDO Advisory B.V.

P.O. Box 4053, 3502 HB Utrecht
Van Deventerlaan 101, 3528 AG Utrecht
the Netherlands
Phone: +31(0)30 284 99 60

Utrecht, 14 december 2022

Referentie: 22-953/KK/MP/MW/1054663
Betreft: rapportage stresstest energiekosten

Geachte leden van de auditcommissie,

Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij een stresstest naar de energiekosten uitgevoerd voor de gemeente Dordrecht. Deze stresstest heeft betrekking op het exploitatiesaldo van de begroting 2023. Dit onderzoek is gebaseerd op de aan u verstrekte opdrachtbevestiging d.d. 06.10.2022. Dit rapport bevat onze belangrijkste bevindingen. Ons onderzoek is afgerond en wij hebben een eerdere versie van deze rapportage en de feiten die daaraan ten grondslag liggen op 7 december 2022 ter controle op juistheid ervan voorgelegd aan de ambtelijke organisatie van de gemeente Dordrecht.

Geen controle opdracht en onafhankelijkheid

BDO heeft geen controle op de cijfers dan wel onderzoek naar de getrouwheid ervan uitgevoerd. Deze rapportage is gebaseerd op de door medewerkers van de gemeente aangeleverde data en in gevallen op basis van openbare bronnen. De gegevens over 2023 bevatten geprognoseerde cijfers. De aard hiervan brengt met zich mee dat de uitkomst onzeker is.

Wij brengen deze rapportage, met onze bevindingen en aanbevelingen aan de gemeente uit. Wij participeren niet in besluitvormingsprocessen binnen uw organisatie en nemen ook geen besluiten namens u. Gezien wij in deze opdracht geen inhoudelijke verantwoordelijkheden of beslissingsbevoegdheden hebben, concluderen wij dat deze opdracht onze onafhankelijkheid inzake de accountantscontrole niet bedreigt.

Rapportage en verspreidingsfeer

Deze rapportage betreft onze analyse en bevindingen. Deze rapportage is alleen voor u als opdrachtgever en de medewerkers van de gemeente Dordrecht bestemd. Alleen met schriftelijke toestemming van BDO, mag u deze verder verspreiden. Deze rapportage dient in integraliteit gelezen te worden. Op basis van enkele onderdelen uit het rapport kunnen geen conclusies getrokken worden. Wij adviseren dit rapport in geen enkel geval in onderdelen te verspreiden.

Ten slotte

BDO heeft zich tijdens dit onderzoek beperkt tot de afgesproken (o.b.v. de opdrachtbevestiging) scope ervan. En wij hebben ons in onderliggende rapportage beperkt tot het weergeven van hetgeen relevant is hiertoe. Op basis van onze bevindingen, voortvloeiend uit de uitgevoerde stresstest, hebben wij tevens de vrijheid genomen om de gemeente enkele aanbevelingen te doen.

Met vriendelijke groet,
BDO Advisory B.V.

Marco Pot
Partner BDO Advisory - overheid

i.o. J. vandeWaardt
Kasper Kuiper MSc
Senior manager BDO - overheid

Rapportage stresstest energiekosten

Gemeente Dordrecht

14 december 2022
22-953/KK/MP/MW/1054663

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	4
Inleiding	7
Samenvatting financiële positie en energiekosten	8
Toelichting opzet stresstest	10
Situatie en methodiek energiekosten	11
Toelichting situatie omtrent energiekosten	12
Stressfactoren: Energietarieven	14
Stressfactoren: Verbruik	15
Stressfactoren: Rijksbeleid	16
Stressfactoren: Verbonden partijen	17
Stressfactoren: Gesubsidieerde partijen	20
Stressfactoren gecombineerd	22

Bestuurlijke samenvatting (1/3)

Algemeen

De gemeente Dordrecht heeft volgens de meerjarenbegroting tot aan 2026 een positief exploitatiesaldo. Naar verwachting zal de huidige energiecrisis de komende jaren druk uitoefenen op dit saldo. De gemeente heeft hier in de begroting 2023 al rekening mee gehouden door extra bedragen op te nemen in het risicoprofiel. In totaal is er door de gemeente circa 8,2 miljoen euro aan energiekosten in de begroting over 2023 opgenomen. Gezien de financiële onzekerheid die momenteel heerst op de energiemarkt, is het echter nog maar de vraag of dit bedrag het effect van de stijgende energieprijzen op kan vangen. In dit rapport hebben wij middels een stresstest inzicht proberen te geven in de impact die de energiecrisis kan hebben op het exploitatiesaldo van Dordrecht in de begroting van 2023.

Tijdens de stresstest hebben wij gekeken naar de energiekosten die de gemeente zelf maakt, maar ook de impact van de situatie omtrent energie bij externe partijen geanalyseerd, zoals het Rijk, verbonden en gesubsidieerde partijen. In totaal hebben wij de volgende vijf stressfactoren toegepast:

- ▶ Energieprijzen
- ▶ Energieverbruik
- ▶ Rijksbeleid
- ▶ Energiekosten bij verbonden partijen
- ▶ Energiekosten bij gesubsidieerde partijen

Door deze factoren te laten variëren, hebben wij per stressfactor als gecombineerd een positief, negatief en een basisscenario gecreëerd. Deze scenario's schetsen een beeld van mogelijke effecten van de stijgende energieprijzen en de impact die deze kunnen hebben op het exploitatiesaldo. In het positieve (negatieve) scenario is gerekend met lage (hoge) energieprijzen en verbruiken, lage (hoge) bijdragen aan verbonden en gesubsidieerde partijen en een hoge (lage) compensatie voor de gemeente vanuit het Rijk. Het basisscenario probeert de op dit moment bekende effecten zo goed mogelijk weer te geven (deze kunnen afwijken van hetgeen in de begroting opgenomen).

Gezien de onzekerheid in de energiemarkt op dit moment, bestaat er uiteraard geen garantie dat de kosten in het basisscenario uiteindelijk de daadwerkelijke energiekosten in 2023 worden. Het is een zo nauwkeurig mogelijke inschatting gebaseerd op de informatie die wij tot onze beschikking hebben gekregen.

Stressfactoren uitgelicht

De grootste onzekerheid voor de gemeente ontstaat door de stijgingen van tarieven voor zowel gas als elektra. Voor gas heeft de gemeente per 1 oktober 2022 een nieuw, ongunstiger, contract moeten afsluiten met Vattenfall, als gevolg van sancties tegen en de ontbinding van het contract met Gazprom in reactie daarop. Daarnaast zijn de tarieven voor elektra met meer dan 200% gestegen t.o.v. 2022 door de inflatie. Ondanks dat Dordrecht door haar inkoopstrategie al een bepaalde zekerheid heeft afgedwongen over de energietarieven, zorgt de volatiele energiemarkt nog steeds voor financiële onzekerheid. In het meest ongunstige geval bedragen de energiekosten voor de gemeente meer dan 11 miljoen euro, terwijl dit in 2021 nog circa 3,9 miljoen euro was.

Een van de mogelijkheden om dit effect te mitigeren is een verbruiksvermindering. De gemeente heeft al plannen gemaakt voor verduurzaming en is op de korte termijn voornemens het verbruik van gas met 20% te verminderen. Aangezien dit een grote opgave is, hebben wij het opgenomen als het meest positieve scenario. Indien de gemeente erin slaagt om het gasverbruik met 20% te reduceren, kan dit leiden tot een kostenbesparing van bijna 750K. Dit is inclusief de bijvangst van besparingen op elektraverbruik als gevolg van verminderingen van gasverbruik.

Naast de energielasten van de gemeente zelf, wordt het exploitatiesaldo van de gemeente ook beïnvloedt door de energiekosten van verbonden en (mogelijk van) gesubsidieerde partijen. Voor beide categorieën hebben wij de impact geanalyseerd van de vijf partijen met de grootste invloed op de gemeentelijke financiën. De verbonden partijen bestaan voornamelijk uit gemeenschappelijke regelingen. De verwachte meerkosten liggen hier tussen de 300K en 600K euro. De extra kosten die de gesubsidieerde partijen met zich mee brengen zijn in hoge mate afhankelijk van de keuzes die de gemeente hierin maakt tot compensatie ervan.

Bestuurlijke samenvatting (2/3)

Voor gesubsidieerde partijen komen mogelijk middelen beschikbaar vanuit het 'crisis- en herstellfonds' van de gemeente. In totaal bedraagt dit fonds circa 5,1 miljoen. Dit is opgenomen in de begroting 2023 en zorgt voor extra dekking van eventuele bijdragen voor gesubsidieerde partijen.

Om de stijgende energielasten te compenseren, zijn er verschillende maatregelen aangekondigd door het kabinet. De gemeente Dordrecht hoopt te profiteren van twee van deze maatregelen. Ten eerste ontvangen gemeenten vanaf het voorjaar 2023 meer middelen vanuit het gemeentefonds. Onder andere om publieke en maatschappelijke voorzieningen te compenseren voor de hoge energiekosten. Daarnaast komt Dordrecht in aanmerking voor de tegemoetkoming voor gemeenten die het contract met Gazprom hebben opgezegd. Aangezien er t.a.v. de compensaties nog veel onzekerheden bestaan, schatten wij deze voorzichtig in. In de stresstest houden wij rekening met een totale compensatie van tussen de circa 0,5 en 2,5 miljoen euro.

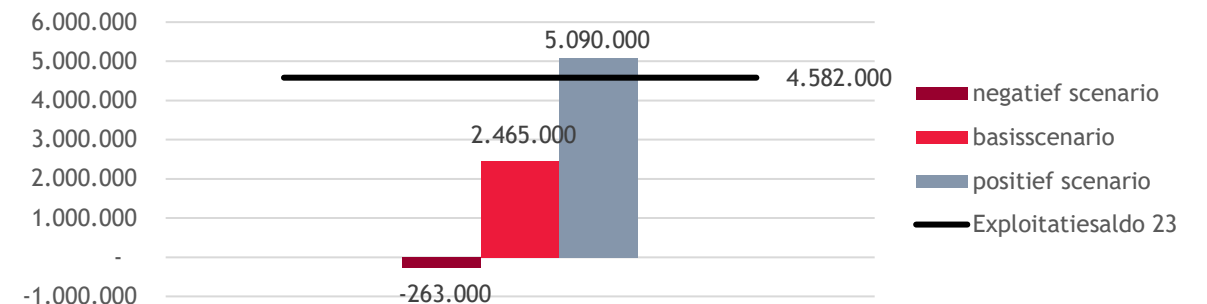
Stressfactoren gecombineerd

Wij berekenen de impact van de scenario's op het exploitatiesaldo van de begroting 2023 (4.582k euro positief). In het basisscenario (hiernaast weergegeven), bedragen de totale energiekosten voor de gemeente in 2023 10,3 miljoen euro. Dit is 2,1 miljoen euro meer dan begroot. Het exploitatiesaldo blijft in dit scenario positief. Door de hoge extra energielasten bij zowel de gemeente als de externe partijen en tegenvallende compensatie vanuit het Rijk, zou het exploitatiesaldo in het negatieve scenario -263k euro bedragen. In het meest positieve scenario bedraagt het verschil met het exploitatiesaldo uit de begroting 2023, 500k euro positief.

De analyse laat zien dat de energiekosten opgenomen in de begroting waarschijnlijk te laag zijn om de werkelijke energiekosten in 2023 te dekken. De kans dat het exploitatiesaldo negatief wordt in 2023, door toedoen van de energiekosten is echter niet groot. Er zullen in dat geval veel variabelen tegelijkertijd negatief moeten uitpakken voor de gemeente Dordrecht. Daarnaast heeft de gemeente ruimte in het weerstandsvermogen om de extra kosten op te vangen gezien de weerstandsratio van 1,6 en mogelijke dekking vanuit het crisis- en herstellfonds. De gemeente dient er rekening mee te houden dat de hogere energiekosten mogelijk (gedeeltelijk) structureel van aard zijn en de hogere kosten ook de begrotingen na 2023 raken.

Stressfactor	Negatief	Basis	Positief
Tarieven en Verbruik	€ 11.263.000	€ 10.237.000	€ 9.386.000
Verbonden Partijen	€ 592.000	€ 468.000	€ 344.000
Gesubsidieerde Partijen	€ 1.690.000	€ 1.068.000	€ 445.000
Rijksbeleid (opbrengst)	€ 500.000	€ 1.492.000	€ 2.483.000
Totale energiekosten	€ 13.045.000	€ 10.317.000	€ 7.692.000
Energiekosten begroting	€ 8.200.000	€ 8.200.000	€ 8.200.000
Extra energiekosten t.o.v. begroting 2023	€ 4.845.000	€ 2.117.000	-508.000
Exploitatiesaldo begroting 2023	€ 4.582.000	€ 4.582.000	€ 4.582.000
Exploitatiesaldo 2023 met extra energiekosten	€ -263.000	€ 2.465.000	€ 5.090.000

Uitkomsten stresstest energiekosten op exploitatiesaldo

Bestuurlijke samenvatting (3/3)

Conclusie

De gemeente Dordrecht wordt geraakt door de energiecrisis. De energiekosten stijgen naar verwachting in 2023 ten opzichte van de voorgaande jaren. Tevens verwachten wij op basis van de door ons uitgevoerde stresstest dat de kosten voor energie hoger uitvallen dan hetgeen hiervoor in de begroting opgenomen. De gemeente is zich hier terdege van bewust. Dit blijkt uit de hiervoor opgenomen posten in het risicoprofiel van de begroting 2023. Maar dit is ook gebleken uit de gesprekken die wij hebben gevoerd met de ambtelijke organisatie, gedurende de uitvoering van deze stresstest.

De stijgende energiekosten zijn waarschijnlijk deels structureel van aard, de opgenomen kosten hiervoor nog niet (volledig). De gemeente dient ervoor te waken dat ook dit meerjarig perspectief goed in de komende begrotingen verwerkt wordt, om zo de komende jaren niet verrast te worden door de (eventueel verder) stijgende energiekosten.

De uiteindelijke uitkomsten en gevolgen voor de gemeentelijke exploitatie van de energiekosten is van diverse variabelen afhankelijk. Op de belangrijkste daarvan, is in deze stresstest een analyse uitgevoerd. Met de huidige kennis achten wij dit degelijke ramingen, echter is de markt volatiel en is ook rijksbeleid ter compensatie nog in ontwikkeling. Het volgen hiervan is nodig, om actueel inzicht en overzicht te houden op de gevolgen van de stijgende energiekosten voor de gemeente Dordrecht.

Adviezen

Wij adviseren de ontwikkelingen voor wat betreft de energiekosten van de gemeente te monitoren. Gezien de volatilititeit in de markt en de elkaar snel opvolgende ontwikkelingen (m.b.t. sancties Rusland, rijksbeleid, onvoorspelbaarheid van het weer) die van invloed zijn op de kosten, kunnen deze kosten namelijk snel veranderen. Zowel van aard als van omvang. Deze stresstest is dan ook een momentopname, opgesteld met de kennis die beschikbaar was ten tijde van het uitvoeren ervan. Gebeurtenissen die zich na het onderzoek hebben voorgedaan, zijn niet verwerkt in deze rapportage. Deze rapportage en de door ons uitgevoerde stresstest kan dienen als nulmeting, aan de hand waarvan de ontwikkelingen worden gemonitord.

De gemeente dient daarnaast voor de komende begrotingen en begrotingswijzigingen na te gaan in hoeverre de stijgende energiekosten structureel van aard zijn en dit verwerken in voorgenoemde. Daarnaast dient de gemeente na te gaan of met de huidige inzichten de opgenomen kosten voor energie in de begroting afdoende zijn om de werkelijk verwachte kosten te dekken. De uitkomsten van deze stresstest kunnen als input hiervoor dienen.

Gezien de impact die de verbonden partijen kunnen hebben op de energiekosten van de gemeente, adviseren wij tevens om tijdig met deze partijen in gesprek te gaan over de verwachtingen hieromtrent. Daarnaast adviseren wij de gemeente om (in afstemming met eventuele partners) afspraken met de verbonden partijen te maken met betrekking tot de eigen verantwoordelijkheid van de betreffende partij en eventuele besparings- en verduurzamingsmogelijkheden.

Tevens adviseren wij tijdig perspectief te bieden aan de gesubsidieerde partijen. Door hier als gemeente (evt. afhankelijk van rijksbeleid) duidelijkheid in te scheppen over hetgeen (eventueel onder voorwaarden) voor subsidie in aanmerking kan komen omtrent de energiekosten. Ook met deze partijen kan het gesprek aan worden gegaan, dan wel hulp worden geboden om te besparen op energiekosten of te verduurzamen.

Perspectief voor de auditcommissie/gemeenteraad

Vanuit de kaderstellende en toezichhoudende rol van de gemeenteraad is ook het vraagstuk rondom de energiekosten van de gemeente een relevante. De raad en meer specifiek, de auditcommissie, is zich hiervan bewust, getuige de opdracht tot uitvoering van deze stresstest. Belangrijke onderwerp waarin de gemeenteraad op dit vraagstuk een rol kan spelen, is de begrotingsrealisatie en waar nodig de (vaststelling van de) aanpassing ervan. Daarnaast heeft de gemeenteraad een rol in het vaststellen van beleid rondom eventuele tegemoetkoming in de kosten aan verbonden en/of gesubsidieerde partijen en kunnen zij hier kaders in stellen (voorwaarden aan verbinden).

Belangrijk om de gemeenteraad diens rol te laten vervullen, is juiste, relevante en tijdige informatie. Monitoring en verantwoording vanuit de ambtelijke organisatie aan college en gemeenteraad is gezien de dynamiek rondom dit vraagstuk evident. Alleen voorzien van de juiste informatie, kan elk gremium diens rol en verantwoordelijkheid pakken en de ander hierin faciliteren of het vertrouwen geven.

Inleiding

Situatieschets en vraagstelling

De gemeente Dordrecht heeft (net als de rest van Nederland) te maken met stijgende energiekosten. Dit raakt ook de begroting over 2023 (en verder). De impact op de begroting raakt niet alleen de eigen energiekosten, maar ook partijen waar de gemeente in meer of mindere mate (financiële) verantwoordelijkheid voor draagt. De vraag is echter hoe groot deze effecten zijn of kunnen zijn. Dit is onzeker en afhankelijk van diverse factoren. Deze factoren kunnen in verschillende mate tot verhoogde energiekosten (dan wel demping ervan) leiden. U heeft BDO daarom gevraagd om onafhankelijk een stresstest uit te voeren op de energiekosten in de begroting van gemeente.

Scope van de stresstest

Met de stresstest hebben wij inzicht gerealiseerd in het mogelijke effect van de energiekosten op de begroting (kosten, evt. baten en het resultaat). De energiekosten worden beïnvloed door een veelheid aan factoren. Wij zijn met de stresstest ingegaan op de volgende stressfactoren:

- ▶ Impact van een prijsstijging op de gemeentelijke energiebudgetten.
- ▶ Impact van een reductie van het gemeentelijk verbruik (korte termijn maatregelen die in 2023 effect kunnen hebben, zoals het minder verwarmen).
- ▶ Impact van Rijksbeleid (bijvoorbeeld extra dekking energiekosten in gemeentefonds en evt. prijsplafonds).
- ▶ Impact van stijging energiekosten bij verbonden partijen (top vijf meest impactvolle partijen) en gesubsidieerde partijen (top vijf meest impactvolle partijen).
- ▶ Gemeentelijk beleid voor evt. bijdrage in energiekosten van derde partijen (dit zit verdisconteerd in voorgenoemd punt).

Deze stressfactoren hebben wij losgelaten op de begroting 2023 van de gemeente Dordrecht. De stresstest resulteert in een analyse van de gevoeligheid van de financiële situatie van de gemeente Dordrecht voor deze stressfactoren.

De volgende stressfactoren vallen buiten de scope van de stresstest:

- ▶ Indirecte gevolgen van stijgende energiekosten. Bijvoorbeeld via de inkoop van goederen en diensten waarin stijgende energieprijzen zijn verdisconteerd.
- ▶ Gemeentelijk beleid voor tegemoetkoming aan inwoners van de gemeente.

Onderzoeksopzet

Onze aanpak voor het uitvoeren van deze stresstest bestaat uit de volgende vijf processtappen:

1. Deskresearch.
2. Interviews met betrokkenen bij de energie-gerelateerde onderwerpen van de gemeente.
3. Analyse van de stressfactoren en validatie van de bevindingen.
4. Opstellen en bespreken van de concept rapportage.
5. Presentatie van de eindrapportage.

Tijdens de bovengenoemde stappen hebben wij kennis genomen van de uitgangspunten van de gemeente in de begroting en het relevante beleid. Wij hebben hierbij ook gekeken naar lopende en beoogde verduurzamingsprogramma's, zodat wij een beeld verkrijgen van de langere termijn effecten van deze programma's ten opzichte van de bevindingen uit de stresstest.

De werkzaamheden zijn gestart in de maand oktober van 2022 en afgerond op 8 december 2022. De verschillende scenario's die wij hebben geschetst, zijn in samenspraak met de ambtelijke organisatie tot stand gekomen. Onze bevindingen hebben wij getoetst op 6 december door middel van een validatieronde met de ambtelijke organisatie. Naar aanleiding hiervan zijn enkele aanpassingen doorgevoerd. Na 7 december zijn geen nieuwe inlichtingen meer ingewonnen of data verkregen. Onze eindrapportage presenteren wij aan de auditcommissie van de gemeente Dordrecht.

Samenvatting financiële positie en energiekosten (1/2)

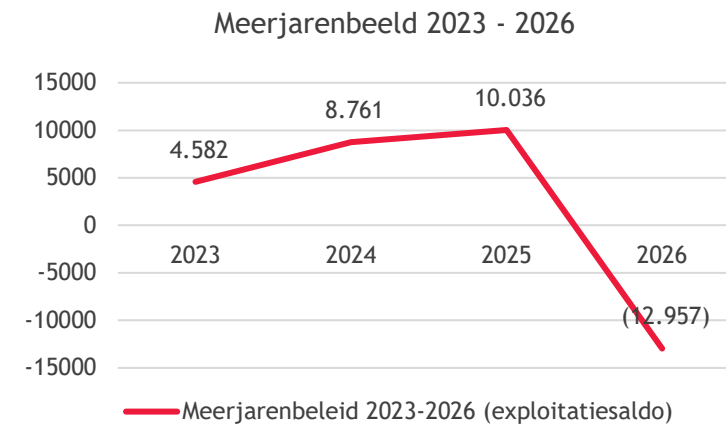
Huidige financiële positie en meerjarenbegroting

“Sterk en groen: wat voor nu én straks van waarde is.” Dit is de titel van de begroting 2023 van de gemeente Dordrecht. Reeds in de tweede zin van de inleiding wordt gerefereerd aan de Oekraïne-crisis. Dit heeft gevolgen voor alle inwoners in het dagelijks leven, onder andere om het huishoudboekje kloppend te krijgen. Aldus de gemeente.

Ditzelfde geldt voor de gemeentefinanciën, ook voor Dordrecht heeft de crisis effect op het gemeentelijke huishoudboekje. De energiekosten maken een (steeds) signifikanter onderdeel uit van de begroting ten opzichte van eerdere jaren. Ook heeft Dordrecht de wens en wil om te verduurzamen, Dordrecht heeft de ambitie de overgang naar duurzame energie te versnellen en om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

Zoals het structurele meerjarenbeeld uit de begroting 2023 laat zien, ontstaat een steeds beter financieel perspectief voor de gemeente de komende jaren. Echter heeft Dordrecht in 2026, het zogenaamde ravijnjaar, een financieel zorgpunt. Dit geldt echter landelijk, voor alle gemeenten.

Om iets te kunnen zeggen over de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente Dordrecht in relatie tot de energiekosten, kijken wij naar het exploitatiesaldo. Wij vergelijken de te ontwikkelen scenario's met het exploitatiesaldo in 2023, zoals in de begroting opgenomen (zie figuur 1). Op de hierna volgende pagina gaan wij verder in op de opzet van de stresstest.

Samenvatting financiële positie en energiekosten (2/2)

Energiekosten jaarrekening 2021

De energielasten van de gemeente Dordrecht zijn in de begroting verspreid over meerdere programma's. In totaal bedroegen de energiekosten in 2021 3,9 miljoen euro. Dit was toen al 0,6 miljoen euro hoger dan in 2020 en 2019, toen de kosten nog ongeveer 3,3 miljoen euro bedroegen. vijf grote posten die onderdeel zijn van de energiekosten in 2021 zijn:

- ▶ Vastgoed en onderwijshuisvesting: 1,2 miljoen euro
- ▶ Wegen en verlichting: 0,8 miljoen euro
- ▶ Water en riolen: 348K euro
- ▶ Musea: 346K euro
- ▶ Constructie en havens: 215K euro

Energiekosten begroting 2023

Rekening houdend met de stijgende energiekosten heeft de gemeente Dordrecht ten opzichte van de jaarrekening 2021 twee extra bedragen opgenomen in de begroting. Ten eerste heeft de gemeente een bedrag van 1,1 miljoen euro opgenomen. Dit betreft een autonome ontwikkeling en leidt tot een structurele verhoging van de energiekosten, ook voor de jaren na 2023. Deze 1,1 miljoen euro is als volgt verspreid over vijf programma's en een gedeelte overhead:

- ▶ Bestuurlijk en Ondersteunend Dordrecht: 115K euro
- ▶ Levendig, Leefbaar en Veilig Dordrecht: 175K euro
- ▶ Groen, Duurzaam en Ruimtelijk Dordrecht: 422K euro
- ▶ Gezond, Sociaal en Zorgzaam Dordrecht: 108K euro
- ▶ Lerend en Ondernemend Dordrecht: 130K euro
- ▶ Overhead: 150K euro

Daarnaast heeft de gemeente een stelpost (incidenteel) van 2 miljoen euro toegevoegd aan de uitgaven van het programma Bestuurlijk en Ondersteunend Dordrecht. Deze aanvullende verwachte energielasten hebben alleen betrekking op gaskosten. De onderbouwing van deze bedragen zijn te vinden onder het gedeelte 'Maatregelen' verderop in dit rapport. Dit telt in totaal op tot 7 miljoen euro, opgenomen voor energiekosten in de begroting.

De daadwerkelijke energiekosten zijn de afgelopen jaren steeds hoger uitgevallen, doordat de begrote kosten niet altijd op de kostenplaats van energiekosten staan (aldus de gemeente). De gemeente geeft aan dat minimaal 1,2 miljoen euro t.b.v. energiekosten onder overige posten in de begroting is opgenomen. In overleg met de gemeente is besloten om deze 1,2 miljoen ook mee te nemen in deze analyse. Hierdoor bedraagt het uitgangspunt voor de opgenomen energiekosten in de begroting 2023 in totaal 8,2 miljoen euro. In de tabel is voornoemde opsomming overzichtelijk weergegeven:

Omschrijving	Bedrag
Energiekosten 2021	€ 3.900.000
Bij: Autonome ontwikkeling energiekosten (structureel)	€ 1.100.000
Bij: Stelpost gaskosten (incidenteel)	€ 2.000.000
Bij: Begrote energiekosten onder overige kostenplaatsen	€ 1.200.000
Begrote energiekosten 2023	€ 8.200.000

Toelichting opzet stresstest

Opzet van deze stresstest

Zoals eerder in dit rapport aangegeven zijn er verschillende factoren die invloed hebben op de energiekosten van de gemeente. In deze stresstest worden de volgende stressfactoren behandeld:

- ▶ Impact van een prijsstijging op de gemeentelijke energiebudgetten.
- ▶ Impact van een reductie van het gemeentelijk verbruik (korte termijn maatregelen die in 2023 effect kunnen hebben, zoals het minder verwarmen).
- ▶ Impact van Rijksbeleid (bijvoorbeeld extra dekking energiekosten in gemeentefonds en evt. prijsplafonds).
- ▶ Impact van stijging energiekosten bij verbonden partijen (top vijf meest impactvolle partijen) en gesubsidieerde partijen (top vijf meest impactvolle partijen).
- ▶ Gemeentelijk beleid voor evt. bijdrage in energiekosten van derde partijen.

In deze stresstest is de impact getoetst van deze variabelen op het exploitatiesaldo van de begroting 2023. Indirecte gevolgen van stijgende energiekosten en gemeentelijk beleid voor tegemoetkoming aan inwoners van de gemeente zijn buiten beschouwing gelaten.

Geen controle opdracht en onafhankelijkheid

BDO heeft geen controle op de cijfers dan wel onderzoek naar de getrouwheid ervan uitgevoerd. Deze rapportage is gebaseerd op de door medewerkers van de gemeente aangeleverde data en in gevallen op basis van openbare bronnen. De gegevens over 2023 bevatten geprognoseerde cijfers. De aard hiervan brengt met zich mee dat de uitkomst onzeker is.

Wij brengen deze rapportage, met onze bevindingen en aanbevelingen aan de gemeente uit. Wij participeren niet in besluitvormingsprocessen binnen uw organisatie nemen ook geen besluiten namens u. Gezien wij in deze opdracht geen inhoudelijke verantwoordelijkheden of beslissingsbevoegdheden hebben, concluderen wij dat deze opdracht onze onafhankelijkheid inzake de accountantscontrole niet bedreigt.

Uitgangspunten van deze stresstest

Deze stresstest is uitgevoerd naar aanleiding van een aantal uitgangspunten die hieronder zijn weergegeven:

- ▶ De begroting 2023 vormt vanuit het oogpunt van herkenbaarheid het startpunt.
- ▶ Wij hebben gebruik gemaakt van de begroting 2023 en informatie verleend door medewerkers van de gemeente Dordrecht, die betrokken zijn bij het proces omtrent energie(kosten).
- ▶ De top vijf van verbonden partijen is tot stand gekomen door in samenwerking met de accounthouders van deze partijen te bepalen welke de grootste invloed hebben op de gemeentelijke financiën.
- ▶ Met verbonden partijen is overleg gevoerd om de impact van eventueel stijgende energiekosten voor de gemeente in beeld te brengen. Dit heeft via mailcontact en gesprekken plaatsgevonden, door de onderzoekers zelf en/of door de accounthouder van de gemeente.
- ▶ Voor gesubsidieerde partijen is door de betrokken contactpersonen bij de gemeente een top vijf samengesteld en toegelicht hoe de stijgende energieprijzen invloed hebben op de partijen en indirect op de gemeente.

Ontwikkeling van de scenario's

De stressfactoren zijn deels aan elkaar verbonden. Wij hebben ze dan ook gecombineerd tot verschillende scenario's. In deze scenario's is aan verschillende 'knoppen' gedraaid om het effect op energiekosten en het exploitatiesaldo in de begroting 2023 te laten zien. In deze stresstest zijn - naast het oorspronkelijke scenario van de begroting 2023 - drie andere scenario's uitgewerkt. Een positief, negatief, en het basisscenario.

De effecten van de stressfactoren zijn uitsluitend weergegeven ten opzichte van het effect op het begrotingsjaar 2023.

Situatie en methodiek energiekosten

Inkoopstrategie

Situatie energie

De gemeente Dordrecht heeft te maken met financiële onzekerheid omtrent energiekosten. Naast de inflatie brengt ook de Oekraïne-crisis veel onzekerheid met zich mee. Als gevolg van sancties tegen Rusland heeft de gemeente het (regionale) gascontract met gasleverancier Gazprom moeten ontbinden per 1 oktober 2022. De gemeente had voor een deel van het gas voor 2023 al prijzen en volumes vastgelegd en gas ingekocht. Er wordt nog gekeken naar oplossingen voor het vraagstuk hieromtrent.

Per 1 oktober 2022 heeft de gemeente een nieuw contract voor gas afgesloten met Vattenfall. Deze tarieven liggen hoger dan de tarieven in het vorige contract. Volgens een berekening gebaseerd op gasprijzen van medio september 2022, bedragen de verwachte meerkosten van deze overstap in totaal 1,8 miljoen euro over de periode van 1 oktober 2022 t/m 31 december 2023. Aangezien er in oktober 2022 nog geen prijzen zijn vastgelegd met Vattenfall, is de verwachting dat deze verwachte meerkosten verder toenemen. Deze stijging ontstaat deels door het opzeggen van het contract met Gazprom, de overstap naar Vattenfall en deels door de algemene stijging van de energieprijzen. Ook in het geval dat het contract met Gazprom was voortgezet, waren de prijzen en daarmee de kosten voor de gemeente gestegen. Daarnaast zijn ook de risicopremies in het contract met Vattenfall hoger, aangezien de bandbreedte van inkoop door de gemeente is gestegen en het risico voor de leverancier is toegenomen. De combinatie van deze factoren leiden samen tot een stijging in gaskosten van 3,2 miljoen euro, uitgaande van de tarieven van september 2022 en een gelijkblijvend gasverbruik. Voor elektra heeft de gemeente Dordrecht een contract met De Vrije Energie Producent (DVEP) van 2021 tot 2023. De prijzen voor 2023 zijn per 12 oktober 2022 al voor 80% vastgelegd en stijgen in 2023 in elke categorie met meer dan 200% t.o.v. 2022 (zie hiernaast). De resterende 20% wordt nog bepaald o.b.v. de dagprijzen van elektra van 13 oktober 2022 t/m 30 november 2022, zie ook onderdeel 'Inkoopstrategie'.

Inkoopstrategie

De gemeente Dordrecht koopt zowel gas als elektra in gedeeltes per dag in. Dit houdt in dat van 1 februari tot 30 november 2022 (de handelsdagen) per dag 0,472%* van het benodigde energievolume voor 2023 wordt vastgelegd tegen het dan geldende tarief. Zo wordt het risico op prijsfluctuaties over het jaar verspreid. Het cumulatieve percentage van het benodigde energievolume van 2023 wat op een bepaald moment in 2022 is vastgelegd, is 'vastgeklikt'. Op 12 oktober 2022 was bijvoorbeeld 80% van de elektrakosten voor 2023 vastgeklikt. De stijging van de tarieven die op dat moment waren vastgeklikt t.o.v. de tarieven van 2022 is hieronder in kaart gebracht met gebruik van indexcijfers (en niet de tarieven gezien dit concurrentiegevoelige informatie betreft):

	2022 (100% vastgeklikt)	2023 (80% vastgeklikt)
Piek	100	324
Dal	100	336
Enkel	100	300

Deze tarieven zijn inclusief toeslagen maar exclusief eventuele heffingen en vergoedingen. Veranderingen in bijvoorbeeld de energiebelasting zijn niet meegenomen.

Begin december zijn de leveringstarieven voor 100% vastgeklikt, waarna deze vaststaan voor 2023. Het uiteindelijke tarief wordt bepaald o.b.v. het rekenkundig gemiddelde van de prijzen per handelsdag van 1 februari - 30 november 2022

Aangezien het contract met Vattenfall pas per 1 oktober 2022 is ingegaan, zijn voor de inkoop van gas nog beperkt tarieven vastgeklikt.

* *percentage van 1 handelsdag in 2022*

Toelichting situatie omtrent energiekosten

Reeds in begroting opgenomen stijgingen

Contracten

Zoals eerder benoemd heeft de gemeente Dordrecht per 1 oktober 2022 voor gas een contract afgesloten bij Vattenfall. Dit contract is namens Dordrecht en zes andere (Drechtsteden) gemeenten afgesloten door het 'Collectief Drechtsteden' en bevat de volgende voorwaarden:

Gas

Looptijd: 1 oktober 2022 - 1 januari 2024 (15 maanden)

Volume: 1.510.000 m3 per jaar met een contractbreedte van 30%

Tarief incl. opslag Vattenfall: Afhankelijk van marktprijzen

Elektra

Voor elektra heeft de gemeente Dordrecht een contract bij De Vrije Energie Producent (hierna: DVEP) afgesloten. Hierop zijn de volgende voorwaarden van toepassing:

Looptijd: 1 januari 2021 - 31 december 2023 (36 maanden) met optie tot verlenging van 2x 1 jaar

Volume: 17.200 MWh per jaar met een contractbreedte van 10% (uitgangspunt 2021, waarbij contractvolume per jaar aan te passen is).

Tarieven: Worden onderverdeeld in 2 (relevante) type uren:

- Piek uren: Uren van 7.00 tot 23.00 van maandag tot vrijdag m.u.v. feestdagen.
- Dal uren: Alle uren buiten de Piek uren

Bij beide contracten wordt de eerder beschreven inkoopstrategie gebruikt. Zie onderdeel inkoopstrategie voor de tarieven die voor 80% zijn vastgeklikt.

Maatregelen

Rekening houdend met de stijgende energiekosten heeft de gemeente Dordrecht reeds twee financiële maatregelen opgenomen in de begroting 2023:

1,1 miljoen euro autonome ontwikkeling

In de begroting 2023 is structurele stijging van 40% t.o.v. de kosten van 2021. Dit bedraagt 1,1 miljoen euro opgenomen. Deze stijging heeft betrekking op Gas én Elektra en is als volgt opgebouwd:

Meerkosten Gas: 1.510.000 m3 (verbruik) * € 0,162 (meerkosten per m3 gas) = € 244.620

Meerkosten Elektra: 17.200 MWh (verbruik) * € 42 (meerkosten per MWh elektriciteit) = € 722.400

subtotaal: € 967.020

Daarnaast verwacht de gemeente een stijging van transportkosten, vastrecht en de aansluitvergoedingen. Hiervoor is per saldo rekening gehouden met een stijging van 135k euro. De definitieve stijging is nog niet bekend. Tegelijkertijd kan de energiebelasting nog verlaagd worden door de rijksoverheid, dit is nog niet ingecalculeerd. In totaal leidt dit tot een structurele verhoging van 1,1 miljoen euro over 2022.

2 miljoen euro incidentele last

Verder heeft de gemeente een incidentele verhoging (stelpost) van 2 miljoen euro opgenomen voor 2023 die uitsluitend betrekking heeft op stijgende gaskosten. Dit bedrag is berekend op basis van de marktprijzen bij inkoop op 22 augustus 2022 en is ter dekking van de meerkosten van gas:

Meerkosten Gas: 1.510.000 m3 (verbruik) * € 2,14 (stijging) = € 3,2 miljoen euro

Deze berekening gaat ervan uit dat gas wordt ingekocht tegen de prijs van eind augustus. Dit is in praktijk niet het geval, omdat gas volgens de inkoopstrategie verspreid tussen oktober en december 2022 wordt ingekocht. Aangezien de incidentele verhoging van 2 miljoen euro niet voldoende (meerkosten: 3,2 miljoen euro) is om de volledige meerkosten te dekken, is er aanvullend een risico voor zowel gas als elektra opgenomen in het risicoprofiel, zie ook onderdeel 'Risicoprofiel'.

Toelichting situatie omtrent energiekosten

Risicoprofiel en weerstandscapaciteit

De gemeente Dordrecht heeft een geconsolideerd risicoprofiel opgesteld waarin voor 98 geïdentificeerde risico's de impact en de kans dat het zich voordoet zijn bepaald. Op basis van dit risicoprofiel is berekend dat de het totale risico bedrag, en dus de benodigde weerstandscapaciteit, 24,7 miljoen euro bedraagt in 2023. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit verschillende reserves en een 'post onvoorzien' en bedraagt 40,6 miljoen euro voor 2023.

Dit resulteert in een weerstandsratio van 1,6 (40,6/24,7), wat voldoet aan de gestelde kaders in de nota 'Risicomanagement en Weerstandsvermogen' van de gemeente Dordrecht. Uit deze nota en ook uit het Politiek akkoord 2022-2026 blijkt dat de gemeente streeft naar een weerstandsratio van minimaal 1 en dat er bij een ratio van meer dan 1,4 wordt overwogen of de weerstandscapaciteit kan worden verlaagd. Aan de andere kant is de ratio van 1,6 een daling ten opzichte van de ratio van 2,3 zoals opgenomen in de Kaderbrief 2023 (met de kennis van toen).

Gezien de financiële onzekerheden omtrent de energiekosten, heeft de gemeente besloten het risicoprofiel, en daarmee de benodigde weerstandscapaciteit, voor 2022, 2023 en 2024 te verhogen. De gemeente gaat er hierbij vanuit dat de kans dat de risico's omtrent energiekosten zich voordoen 70% is. De opgenomen risico's voor gas en elektra zijn als volgt opgenomen:

In miljoen €	2022	2023	2024
Opgenomen risico gaskosten	0,7 (1x70%)	0,84 (1,2*70%)	2,24 (3,2*70%)
Opname risicoprofiel kosten elektra (k*i)	0	3,36 (4,8*70%)	3,36 (4,8*70%)
Totale verhoging risicoprofiel energiekosten	0,7	4,2	5,6
Totaal opgenomen kosten risicoprofiel		24,7	
Weerstandsvermogen		40,6	

Uitleg opgenomen bedragen in risicoprofiel

De verhoging van het risicoprofiel met 3,36 miljoen euro voor elektra lijkt op het eerste gezicht hoog, aangezien 80% van de tarieven voor 2023 reeds vastgeklikt zijn. Hiermee zou een relatief laag restrisico verondersteld kunnen worden. Dit bedrag is echter van dusdanige omvang, omdat bij het bepalen van de energielasten in de begroting de aandacht sterk naar de gaskosten getrokken werd (vanwege de situatie met Gazprom). Hierdoor zijn de gestegen energieprijzen niet meegenomen in de begroting. Voor gas is in de begroting een post van 2 miljoen euro extra opgenomen ten opzichte van 2023, voor elektra is dit niet gedaan. 70% van de verwachte gestegen kosten voor elektra, zoals berekend o.b.v. het tarief van 25 augustus (à 4,8 miljoen euro), zijn hierdoor in het risicoprofiel opgenomen en niet in de incidentele lasten.

De berekening van deze 4,8 miljoen euro voor risico op stijgende kosten voor elektra dateert van 25 augustus 2022, het moment waarop de elektratarieven ongeveer op een hoogtepunt waren in 2022. Op dat moment moest 1/3 van het elektravolume nog ingekocht worden en lag de marktprijs op € 571 per MWh (waar het bedrag van 4,8 miljoen euro op gebaseerd is). Vrij snel hierna is de prijs gezakt tot ongeveer € 300-400 per MWh. Met de huidige prijzen is het opgenomen risico (en dus de weerstandscapaciteit) voldoende om de gestegen kosten voor elektra over 2023 op te vangen.

Het bedrag van 1,2 miljoen euro, waarop het bedrag in het risicoprofiel van 2023 voor gas is gebaseerd, is ter dekking van het risico op het tekort van de opgenomen incidentele last (à 2 miljoen euro) voor gaskosten (zie 'maatregelen'). Voor 2024 zijn nog geen extra kosten voor gas opgenomen, hieromtrent is in het risicoprofiel 70% van het totale bedrag van 3,2 miljoen euro opgenomen.

Stressfactoren: Energietarieven

Impact van een prijsstijging op de gemeentelijke energiebudgetten;

Situatie energietarieven

De totale energiekosten voor de gemeente Dordrecht zijn opgebouwd uit gas, elektra en een overige vaste component waar onder andere transportkosten, energiebelasting, vastrecht en water onder vallen. In de begroting 2023 is hier in totaal (verondersteld) 8,2 miljoen euro voor opgenomen. Op basis van de bij ons bekende informatie zijn deze kosten niet exact uit te splitsen. Daarom berekenen wij de gas- en elektrakosten door het verbruik te vermenigvuldigen met de leveringstarieven. De overige vaste energiekosten voor 2023 zijn gebaseerd op de vaste kosten in 2021 (circa 3 miljoen euro*) verhoogd met de verwachte stijging van 135k euro.

Voor het opstellen van de scenario's in deze stresstest, hanteren wij voor elektra een basistarief van afgerond 297 euro. Dit bedrag is berekend als het gewogen gemiddelde van de vastgeklitte prijs en de prijs die nog niet is vastgeklitt. Voor 80% van de elektra geldt dat het is vastgeklitt tegen een tarief van afgerond 272 euro (gewogen gemiddelde piek- en daltarief). Voor de overige 20% gebruiken wij het tarief volgens de ICE Index (waar het tarief van de gemeente op gebaseerd is) van begin oktober. Dit tarief schommelde toen rond de 400 euro per MWh. Voor gas nemen wij als basistarief het tarief over 2022, verhoogd met de stijging, zoals die eind november werd ingeschat door de gemeente Dordrecht. Het gewogen gemiddelde van dit tarief bedraagt 1,60 euro per m3.

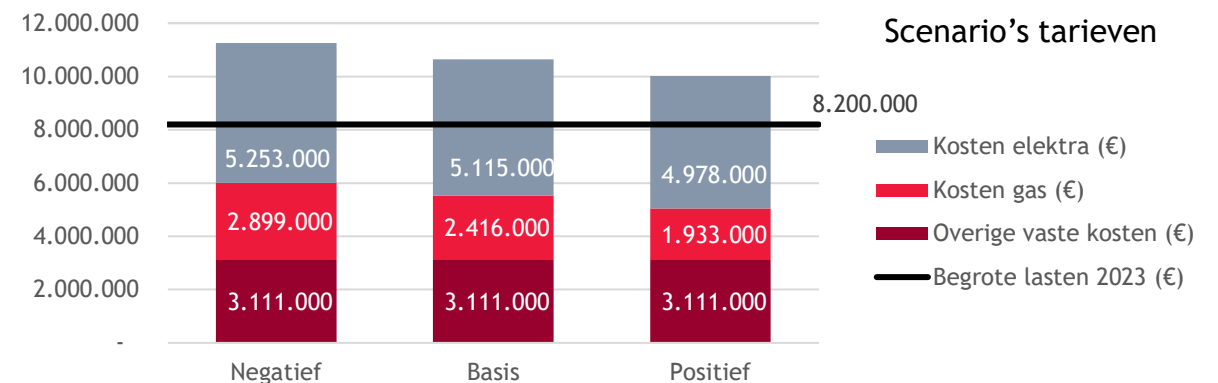
Scenario's energietarieven

Wij schetsen een positief en een negatief scenario, waarbij de tarieven afnemen met 20%, respectievelijk toenemen met 20%. Dit is een vrij hoge spreiding, maar o.i. nodig gezien de huidige volatiliteit in de markt voor energie. Aangezien de samenstelling van de component overige vaste lasten niet bij ons bekend is, zullen wij deze niet laten fluctueren in de scenario's. Verder gaan wij bij deze stressfactor uit van basis verbruiken, zoals aangegeven in de contracten. Het effect van deze stressfactor in de verschillende scenario's is te zien in de tabel en grafiek hiernaast.

Door de tarieven te vermenigvuldigen met het standaardverbruik, komen we uit op totale variabele kosten van respectievelijk 2,4 miljoen voor gas en 5,1 miljoen euro voor elektra in het basisscenario.

Zoals gezegd zijn de tarieven voor elektra al voor 80% vastgeklitt voor 2023. Hierdoor is nog 20% volatiel. Wij passen de stresstest alleen toe op deze 20%. Aangezien het gascontract loopt vanaf 1 oktober 2022, zijn de gastarieven nog volledig volatiel en wordt het volledige bedrag van 3,7 miljoen euro gebruikt voor de stresstest. In de tabel hieronder is de impact weergegeven van met 20% stijgende, dan wel dalende tarieven voor gas en elektra. Voor het elektratarief is het gewogen tarief weergegeven (o.b.v. de 80/20 vastgeklitt/volatiel verhouding).

Scenario	Factor	Gastarief (€/m3)	Elektratarief (€/MWh)	Kosten gas (€)	Kosten elektra (€)	Veronderstelde vaste kosten	Totale kosten (€)
Basis	0%	1,60	297	2.416.000	5.115.000	3.111.000	10.642.000
Positief	-20%	1,28	305	1.933.000	4.978.000	3.111.000	10.022.000
Negatief	+20%	1,92	289	2.899.000	5.253.000	3.111.000	11.263.000

*Dit bedrag is berekend door voor 2021 de totale energiekosten te verminderen met de kosten van de leveringstarieven van gas en elektra.

Stressfactoren: Verbruik

Impact van een reductie van het gemeentelijk verbruik

Situatie verbruiksvermindering

De gemeente Dordrecht verbruikt jaarlijks 1.510.000 m3 aan gas en 17.200 MWh aan elektriciteit. Om de totale energiekosten te beperken, zet de gemeente zich in dit verbruik te verminderen. Er ligt een bestuurlijke opdracht om het gasverbruik met 20% (tot 1.208.000 m3) te laten dalen.

Daarnaast zijn er verschillende plannen opgesteld en in werking gezet, waaronder een verduurzamingsplan van het gemeentelijk vastgoed. Dit plan is onderverdeeld in drie fases:

1. In de eerste fase wordt ingezet op het realiseren van het energielabel C bij gemeentelijke kantoorpanden in 2023, ook omdat dit wettelijk verplicht is.
2. Hierna richt het plan zich op een CO2 reductie van 49% in 2030.
3. Het ultieme doel is energie- en CO2 neutraliteit in 2050. Deze opgave zal in totaal 40 miljoen euro aan investeringen meebrengen, bestaande uit 9 miljoen aan initiële investeringen in de eerste 9 jaar en 31 miljoen aan totale besparingen die middels een revolverend* fonds gebruikt worden om te herinvesteren in de verduurzaming. Aangezien dit plan gefocust is om de lange termijn en de impact ervan voor 2023 gering is, wordt dit in de stresstest buiten scope gelaten.

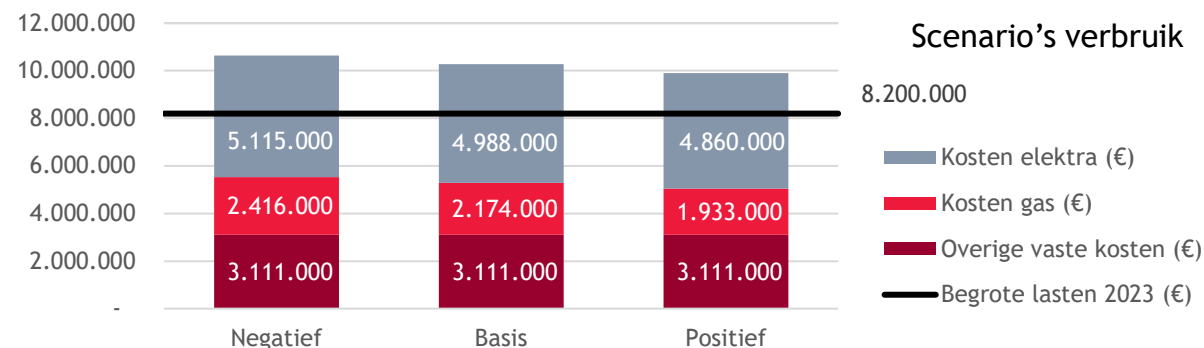
Scenario's verbruiksvermindering

Voor 2023 heeft het verduurzamingsplan, gezien de korte termijn, beperkt impact. Andere reducties in het gemeentelijk verbruik (bijvoorbeeld minder verwarmen van gemeentelijke gebouwen, deze eerder sluiten of op bepaalde dagen samenvoegen) hebben wel effect op de gaskosten in 2023. De gemeente heeft hiervoor een plan opgesteld met als bijvangst dat (door gebouwen anders in te zetten) ook op elektra bespaard wordt.

Voor de stresstest gaan wij uit van een basisscenario van 10% op gasbesparing en een positief scenario volgens de bestuurlijke opdracht van de gemeente. Wij kiezen hiervoor, omdat de bovengenoemde besparingsmaatregelen niet op al het gemeentelijk vastgoed worden toegepast.

Voor elektra gaan we uit van een basisscenario van 2,5% besparing en een positief scenario van 5%. Deze percentages zijn gebaseerd op de verwachte bijvangst, maar zijn relatief laag doordat een groot deel van de kosten voor elektra van de gemeente aan bijvoorbeeld straatverlichting worden uitgegeven. Hierop wordt geen besparing gerealiseerd. Ten slotte schetsen wij een negatief scenario waarin het verbruik gelijk blijft en geen besparing wordt gerealiseerd. De tabel en grafiek tonen het effect van deze reducties op zowel het verbruik als de kosten. Hierbij gaan wij uit van de tarieven per m3 gas van € 1,60 en tarieven per MWh elektriciteit van afgerond 297 euro.

Scenario	Factor	Gas verbruik (m3)	Elektra verbruik (MWh)	Kosten gas (€)	Kosten elektra (€)	Veronderstelde vaste kosten	Totale kosten (€)
Basis	-10%/-2,5%	1.359.000	16.770	2.174.000	4.988.000	3.111.000	10.273.000
Positief	-20%/-5%	1.208.000	16.340	1.933.000	4.860.000	3.111.000	9.904.000
Negatief	0%	1.510.000	17.200	2.416.000	5.115.000	3.111.000	10.642.000

* In een revolverend fonds komt het uitgeleende of geïnvesteerde geld weer terug, zodat het opnieuw beschikbaar komt om te investeren of uit te lenen. In dit geval komen de besparingen die met de investeringen worden gerealiseerd weer terug in het fonds, om opnieuw geïnvesteerd te worden in energiebesparende maatregelen om zo nieuwe besparingen te realiseren.

Stressfactoren: Rijksbeleid

Impact van Rijksbeleid

Om de stijgende energiekosten te compenseren heeft het kabinet verschillende maatregelen aangekondigd. De maatregelen, en de eventuele effecten daarvan op de gemeente Dordrecht, worden hieronder uitgelicht.

Maatregelen vanuit de Rijksoverheid

De eerste maatregel die het kabinet per 1 januari 2023 heeft aangekondigd is een maximaal tarief voor energieverbruik, het zogenaamde prijsplafond. Onder dit prijsplafond vallen alleen huishoudens en andere kleinverbruikers. Voor gas gaat een maximaal tarief gelden van 1,45 euro per m³ tot een verbruik van 1.200 m³. Voor elektriciteit is dit 0,40 euro per kWh met een maximaal verbruik van 2.900 kWh. Het prijsplafond op gas en energie vervangt de btw verlaging op energie die gold vanaf 01-07-2022.¹ Dit prijsplafond heeft weliswaar effect op de huishoudens in de gemeente Dordrecht, maar niet op de energiekosten van de gemeente Dordrecht zelf.

Naast het prijsplafond op gas en energie voor kleinverbruikers ontvangen gemeenten en provincies vanaf het voorjaar 2023 structureel meer middelen om publieke en maatschappelijke voorzieningen te compenseren voor de hoge kosten. De extra middelen zullen terechtkomen in het gemeentefonds en zijn vrij te besteden. De exacte hoogte zal worden vastgesteld in de voorjaarsnota 2023, maar zal naar verwachting 300 miljoen euro per jaar bedragen voor 2023-2025 en 400 miljoen euro voor de periode 2026-2027.²

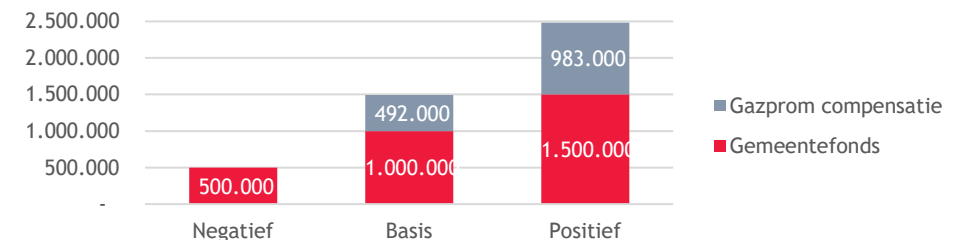
De laatst momenteel bekende relevante interventie van Rijksoverheid, betreft de aankondiging van tegemoetkoming voor gemeenten die onder druk van de minister voor Klimaat en Energie hun contract met Gazprom hebben opgezegd. Door de nationalisering van SEFE Energy (voormalig Gazprom) door de Duitse overheid, had deze opzegging achteraf niet gehoeven.

Er komt een tegemoetkoming voor de periode van 10 oktober 2022 tot en met 31 december 2022 voor partijen die hun contracten hebben opgezegd en nog gebruik hadden kunnen maken van hun oude contract. Dit geldt ook voor Dordrecht. Met partijen die een contract hadden met Gazprom tot na 01-01-2023 (zoals voor Dordrecht het geval), gaat de minister in gesprek om te onderzoeken of er tegemoetkoming in de rede ligt.³ Hoe groot deze compensatie wordt, is voor de gemeente Dordrecht afwachten.

Impact voor de gemeente Dordrecht

Vanaf 2023 zullen gemeenten structureel meer middelen ontvangen uit het gemeentefonds ter compensatie van de hoge kosten. Een grove indicatie van de extra middelen die de gemeente Dordrecht kan verwachten kan op basis van het inwoneraantal gegeven worden. Met circa 120.000 inwoners over 2022, is in de gemeente Dordrecht circa 0,6 - 0,7% van het aantal inwoners in Nederland woonachtig. Op basis van een verdeling op basis van inwoneraantal zou de gemeente Dordrecht 1,8 mln. euro - 2,1 mln. Euro ontvangen. De daadwerkelijke verdeelsleutel die Rijksoverheid hiervoor gaat hanteren is nog niet bekend. Hierdoor is dit bedrag nog onzeker en hanteren wij voor deze stresstest een zeer voorzichtig negatief, basis en positief scenario van 0,5 mln. euro, 1 mln. euro en 1,5 mln. euro. Ook voor de jaren 2024 en 2025. Voor 2026 is deze voor alle scenario's een derde hoger (0,67 ; 1,33 ; 2 mln. euro)

De kosten voor het ontbinden van het contract met Gazprom bedragen volgens opgave van de gemeente circa 817k euro voor 2022 en 983k euro voor 2023. Aangezien de compensatieregeling pas in 2023 volledig uitgewerkt is, verwacht de gemeente dat de compensatie van de kosten over 2022 effect heeft op 2023. Omdat de administratie over het jaar 2022 tegen die tijd gesloten is. De kosten bestaan uit de hogere kosten van het nieuwe contract en het reeds ingekochte gas. Voor 2023 gaan we uit van 0%, 50% en 100% compensatie van de kosten. In de grafiek hieronder is het positieve effect op de begroting 2023 van de scenario's weergegeven. De compensatie over 2022 laten we buiten beschouwing. Dit zou eventueel extra dekking voor de gemeente op kunnen leveren voor 2023.

1. Rijksoverheid. (2022). *Plannen kabinet met prijsplafond voor gas en elektriciteit*. Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/koopkracht/plannen-kabinet-met-prijsplafond-voor-gas-en-elektriciteit>
2. a. Rijksoverheid. (2022). *300 miljoen voor compensatie hoge kosten voor gemeenten en provincies*. Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/21/300-miljoen-voor-compensatie-hoge-kosten-voor-gemeenten-en-provincies>.
2. b. Najaarsnota 2022. Rijksoverheid.nl
3. Kamerstuk 36045, nr. 115. (2022, 20 oktober). Kamerbrief over verlenging ontheffingen contracten SEFE Energy Ltd. [Kamerbrief over verlenging ontheffingen contracten SEFE Energy Ltd | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Stressfactoren: Verbonden partijen (1/3)

Impact van stijging energiekosten bij verbonden partijen (top vijf meest impactvolle partijen)

Situatie verbonden partijen

Om de gemeentelijke doelen zo effectief en efficiënt mogelijk te realiseren, werkt de gemeente Dordrecht samen met meerdere verbonden partijen. Volgens de Nota Verbonden Partijen is er sprake van een verbonden partij wanneer de gemeente zich bestuurlijk en financieel aan een organisatie verbindt. Als er sprake is van alleen bestuurlijk of alleen financieel belang, is de organisatie wel een samenwerkingspartner, maar geen verbonden partij. De gemeente kent bij een verbonden partij zowel de rol van eigenaar als die van opdrachtgever. Vanuit deze rollen wil de gemeente invloed uitoefenen op de strategie en investeringen van de verbonden partij op beleidsmatig en financieel vlak en op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

In 2022 heeft de gemeente Dordrecht zestien verbonden partijen. Door een mogelijke samenvoeging en een liquidatie, participeert de gemeente in 2023 naar verwachting nog in veertien verbonden partijen. Deze partijen bestaan uit publiekrechtelijke samenwerkingsorganisaties, zoals gemeenschappelijke regelingen en privaatrechtelijke samenwerkingsorganisaties, zoals N.V.'s, B.V.'s, stichtingen en coöperaties. Voor de stresstest hebben wij contact opgenomen met de accounthouders van de 16 verbonden partijen van Dordrecht in 2022. Op basis van de door hen verstrekte informatie hebben wij een top vijf samengesteld van de verbonden partijen waarbij stijgende energiekosten de grootste impact kunnen hebben op de gemeentelijke financiën. Deze top vijf bestaat uit de volgende vijf partijen:

- ▶ GR Sociaal
- ▶ GR Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (GR Drechtwerk)
- ▶ Stedin Holding N.V.
- ▶ GR Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J)
- ▶ GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Toelichting verbonden partijen

De **GR Sociaal** is een samenwerkingsverband van de zeven Drechtsteden-gemeenten. Op basis van de begroting van de GR Sociaal is het aandeel in de exploitatie van Dordrecht 54%. De organisatie opereert binnen het sociaal domein en werkt aan onderwerpen, zoals de participatiewet, schuldhulpverlening en de Wmo. De directe energiekosten voor de GR Sociaal zijn vooral gebonden aan de eigen huisvesting. De GR heeft ook te maken met indirecte effecten van de energiecrisis door bijvoorbeeld mensen die aankloppen bij de GR Sociaal voor bijstand, energietoeslag en schuldhulpverlening, omdat ze in de problemen zijn gekomen door de stijgende energietarieven.

De **GR Drechtwerk** wordt ook gevormd door de zeven Drechtsteden-gemeenten. Aangezien Dordrecht de grootste van deze gemeenten is, is het aandeel van Dordrecht in deze GR ongeveer 60%. Drechtwerk houdt zich bezig met de sociale werkvoorziening en begeleid mensen om in het reguliere bedrijfsleven arbeidsplaatsen in te vullen. Dit gebeurt vooral via individuele of groepsdetachering. De organisatie heeft een variabel contract met haar energieleverancier en verwacht daardoor een verviervoudiging van de energiekosten. Om het effect van deze stijging te dempen is het bezig met het implementeren van energie besparende maatregelen, zoals het terugzetten van de basistemperatuur en het extra isoleren van het dak.

Stedin Holding N.V. is een regionale netbeheerder waar 44 gemeenten aandeelhouder van zijn. De gemeente Dordrecht bezit 9% van de aandelen. Stedin heeft al een aantal jaar behoefte aan versterking van het eigen vermogen en deze behoefte is door de energiecrisis verder toegenomen. De verwachting is dat Stedin de gestegen energiekosten zal verdisconteren in tarieven aan de gemeente. De impact hiervan is echter moeilijk inzichtelijk te krijgen. Verder heeft het Rijk in de miljoenennota 500 miljoen gereserveerd waarmee Stedin in ieder geval de eerste jaren door kan komen. Hierdoor en doordat er nog 43 andere aandeelhouders zijn, wordt de impact op de begroting 2023 van Dordrecht gedempt.

Stressfactoren: Verbonden partijen (2/3)

Impact van stijging energiekosten bij verbonden partijen (top vijf)

Toelichting verbonden partijen

De **GR DG&J** is een gemeenschappelijke regeling waar tien gemeenten eigenaar van zijn. Op basis van het inwonersaantal draagt de gemeente Dordrecht voor 50% bij aan deze GR. De DG&J houdt zich bezig met verschillende onderwerpen in het kader van jeugd en gezondheid, verdeeld in 4 richtingen: Veilig Thuis, GGD, Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) en Gezondheidszorg onder de jeugd. Om haar taken uit te kunnen voeren, huurt de DG&J twee locaties waarvan de totale energiekosten in 2021 € 50K bedroegen. De DG&J geeft zelf aan dat een relatief klein aandeel van de begroting bestaat uit energiekosten. De grootste post bedraagt personeelskosten. Daarnaast beschikt het over financiële middelen om in ieder geval de kostenstijgingen van 2022 op te vangen. Voor 2023 verwachten zij wel een bijdrage vanuit Dordrecht nodig te hebben. De verwachting daaromtrent geven zij in de eerste burap van 2023 (rond juli).

Tot slot is de gemeente samen met negen andere gemeenten betrokken bij de **GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZH)**. Deze GR bestaat uit drie onderdelen: Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid, de VRC (voorbereiding op rampen en crisis) en de GHOR (geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen). Het collectief aan Veiligheidsregio's waaronder de VRZH ook valt, moest in 2022 vanwege maatregelen tegen Gazprom eigenlijk overstappen naar een andere energieleverancier. Maar omdat de Duitse regering SEFE, een dochteronderneming van Gazprom, in november heeft overgenomen, hoefden de Veiligheidsregio's de overstap toch niet te maken en konden zij hun gunstigere energiecontract houden. Hierdoor verwacht de VRZH geen substantiële kostenstijgingen in 2023 en zal de gemeente Dordrecht hier ook geen extra bijdrage hoeven te leveren.

Stresstest verbonden partijen

Op basis van de verstrekte informatie van de verbonden partijen hebben we per partij een range opgesteld waartussen de extra kosten voor de gemeente Dordrecht waarschijnlijk vallen. Voor Stedin en de Veiligheidsregio zal het effect van de extra kosten voor Dordrecht, zoals eerder toegelicht, beperkt blijven. Daarom zijn er voor deze partijen geen extra kosten meegenomen.

De **GR Sociaal** heeft te maken met zowel directe als indirecte energiekosten. De indirecte kosten liggen buiten de scope van dit rapport en worden dus niet meegenomen in de stresstest. Voor de directe energiekosten verwacht de GR Sociaal een minimale stijging van 100K euro (positief scenario). Gezien de volatiliteit van de energiemarkt, hebben wij op basis van deze verwachting een basisscenario van 200K euro opgenomen en een negatief scenario van 300K euro. Aangezien het aandeel van Dordrecht 54% is, bedragen de extra kosten in de verschillende scenario's 54K, 108K en 162K euro.

Drechtwerk verwacht voor 2023 een stijging van 525K euro aan energiekosten. Aangezien de gemeente Dordrecht voor 60% bijdraagt aan Drechtwerk, zullen 60% van deze kosten waarschijnlijk voor de rekening van Dordrecht zijn. Gezien de onzekerheid of de energiekosten daadwerkelijk stijgen met 525K euro en rekening houdend met het effect van de besparingsmaatregelen is in overleg met Drechtwerk besloten om een range te hanteren van 250K euro tot 350K euro als extra kosten voor de gemeente Dordrecht.

Zoals eerder toegelicht zijn de energiekosten van de **GR DG&J** verbonden aan de twee locaties die het huurt. Voor één van de locaties liggen de energieprijzen vast tot eind 2023. Dit betekent dat de stijgende energieprijzen hier geen invloed op hebben. Voor de andere locatie is het energiecontract volledig variabel. Bij deze locatie verwacht de DG&J een verdrievoudiging van de energiekosten over 2022. De energiekosten van deze locatie bedroegen in 2021 20-30K euro, wat betekent dat ze in 2022 waarschijnlijk 60-90K euro zijn. Aangezien de kosten van de locatie waarvan de prijzen vast zijn gelegd ook 20-30K euro bedragen, is de range waartussen de energiekosten vallen 80-120K euro. Rekening houdend met de onvoorspelbaarheid van de energiemarkt hebben wij de range uitgebreid naar 80-160K euro. Omdat Dordrecht voor 50% bijdraagt aan de DG&J, valt de extra bijdrage vanuit Dordrecht waarschijnlijk tussen de 40K en € 80K euro.

Stressfactoren: Verbonden partijen (3/3)

Impact van stijging energiekosten bij verbonden partijen (top vijf)

Stresstest verbonden partijen

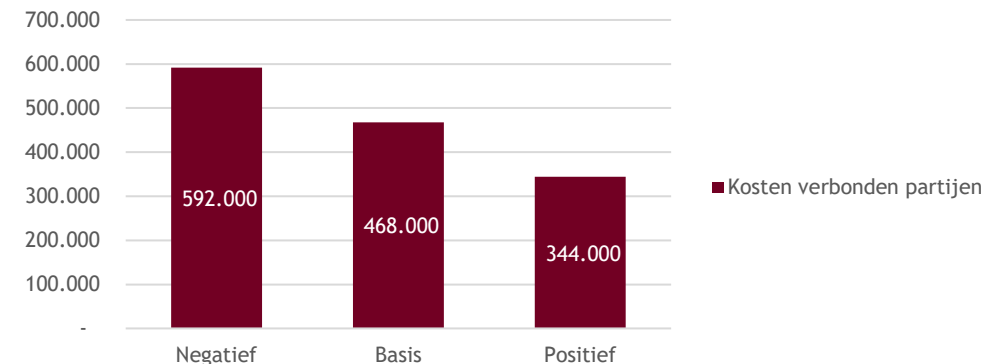
Hiernaast is een overzicht opgenomen van de totale extra lasten van de verbonden partijen door de stijgende energiekosten die bij de gemeente Dordrecht terecht kunnen komen. In het basisscenario zal dit naar verwachting 468K euro bedragen, terwijl dit in het positieve en negatieve scenario respectievelijk 344K en 592K euro bedraagt.

Aangezien deze subsidies allemaal extra kosten betreffen, komen deze bovenop de energiekosten die de gemeente zelf heeft.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote bijdrage van de gemeente Dordrecht voor de betreffende partijen over 2023. Daarnaast is weergegeven welk deel van de gestegen energiekosten van de betreffende partij mogelijk bij de gemeente Dordrecht terecht kunnen komen in het basisscenario. Hieruit valt op te maken dat de mogelijke stijging van de energiekosten relatief een beperkt deel uitmaken (circa 0,2%) van de totale bijdrage over 2023. voor de GR Drechtwerk is dit substantieel (8,7%).

Nr	Partij	Begrote bijdrage Dordrecht 2023 (1)	Verwachte extra energiekosten basisscenario (2)	Verhouding (2)/(1)
1	GR Sociaal	€ 148.321.000	€ 108.000	0,07%
2	GR Drechtwerk	€ 3.436.000	€ 300.000	8,7%
3	Stedin Holding N.V.	n.v.t. (9,05% aandelen)	-	-
4	GR DG&J	€ 48.052.000	€ 60.000	1,2%
5	GR Veiligheidsregio ZHZ	€ 13.161.000	-	-
	Totaal	€ 212.970.000	€ 468.000	0,2%

Nr	Partij	Negatief	Basis	Positief
1	GR Sociaal	€ 162.000	€ 108.000	€ 54.000
2	GR Drechtwerk	€ 350.000	€ 300.000	€ 250.000
3	Stedin Holding N.V.	-	-	-
4	GR DG&J	€ 80.000	€ 60.000	€ 40.000
5	GR Veiligheidsregio ZHZ	-	-	-
	Totaal	€ 592.000	€ 468.000	€ 344.000

Stressfactoren: Gesubsidieerde partijen (1/2)

Impact van stijging energiekosten bij gesubsidieerde partijen (top vijf);

Situatie gesubsidieerde partijen

In de raadsinformatiebrief 'impact stijging energietarieven' over de impact van de energietarieven staat dat bijna alle activiteiten die gesubsidieerd worden door de gemeente Dordrecht, worden beïnvloed door de stijgende energielasten. De daadwerkelijke impact is lastig in te schatten door de gemeente doordat er weinig zicht is op de energiekosten van de gesubsidieerde partijen. Daarnaast hebben partijen verschillende omvang van reserves waar ze op terug kunnen vallen. Hierdoor wordt de ene partij harder geraakt door de stijgende energielasten dan de andere. Tot slot komen sommige partijen waarschijnlijk ook in aanmerking voor compensatie uit het Rijk. Hier is nog niet veel over bekend maar het zou de omvang van de subsidiebehoefte richting de gemeente wel beïnvloeden.

Veel gesubsidieerde partijen zijn sociaal maatschappelijke organisaties. Om dit soort organisaties tegemoet te komen heeft de gemeente een crisis- en herstelfonds opgericht. Dit fonds was in eerste instantie bestemd voor de gevolgen van de coronacrisis maar wordt nu ook gebruikt om maatschappelijke organisaties te steunen die geraakt worden door de energiecrisis. De omvang van dit fonds is ongeveer 5,1 miljoen euro en kan mogelijk worden ingezet om de gesubsidieerde partijen te helpen. Daarmee kan dit fonds incidenteel bijdragen aan dekking in kosten die de gemeente hierin maakt.

Ondanks de vele onduidelijkheden omtrent de impact van de stijgende energielasten bij gesubsidieerde partijen, heeft het subsidieteam van de gemeente toch een inschatting gemaakt van de benodigdheden van de partijen. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met partijen die een subsidie ontvangen van meer dan 20.000 euro. Er zijn al een aantal partijen die aan hebben gegeven dat ze verwachten subsidie nodig te hebben door problemen met energiekosten. Op basis van deze gesprekken en overige informatie vanuit de gemeente, is een top vijf samengesteld van partijen waarbij een stijging in de energiekosten en/of van de inflatie in het algemeen de grootste invloed kan hebben op de gemeentelijke begroting van 2023. Dit zijn de volgende partijen met bijbehorende totale subsidiebedragen:

- ▶ Optisport: 4.062.140 euro (betreft een bijdrage in de exploitatie, geen echte subsidie)
- ▶ Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) Zuid-Holland Zuid: 3.726.177 euro
- ▶ Stichting Openbare Bibliotheek AanZet: 2.877.000 euro
- ▶ Stichting Kunstmin: 2.657.499 euro
- ▶ Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg: 2.208.767 euro

Toelichting gesubsidieerde partijen

Optisport is de exploitant van de sportboulevard. De gemeente is eigenaar van het pand. Optisport is contractueel verantwoordelijk voor haar eigen energiekosten. De vaste contracten hiervan zijn medio 2022 verlopen. Er wordt momenteel onderzoek gedaan naar de invloed van stijgende energiekosten en mogelijke compensatie van het rijk. De verwachte extra subsidievraag wordt door de gemeente voor het grootste gedeelte vanuit Optisport verwacht.

De **DG&J** is naast een verbonden partij ook een partij die activiteiten uitvoert waar de gemeente subsidies voor verstrekt. Dit geldt bijvoorbeeld voor activiteiten als TT&B, Veilig Thuis, OGGZ en Doe ff Gezond waarbij de bepalingen van het subsidierecht van toepassing zijn. Zoals eerder benoemd onder 'Verbonden partijen' beschikt de organisatie over voldoende financiële middelen en is de gemeente slechts gedeeltelijk eigenaar van de DG&J. Hierdoor is de kans dat ze een extra subsidie gaan vragen voor stijgende (energie)lasten laag, waardoor het risico voor Dordrecht beperkt blijft.

De **stichting openbare bibliotheek AanZet** is eigenaar van een oud pand en huurt kleinere vestigingen van de gemeente. Het energiecontract voor het pand ligt vast tot eind 2023. Ze hebben geen informatie over eventueel stijgende energielasten van de huurobjecten. Er is weinig ruimte in de begroting om tegenvallers op te vangen. Ze hebben wel een reserve waar ze uit kunnen putten.

Stichting Kunstmin exploiteert twee grote gebouwen van de gemeente. Kunstmin heeft zelf geen ruimte in de begroting om te investeren, maar kan voor de korte termijn beroep doen op een egalisatiereserve om de kostenstijgingen op te vangen. Er wordt gekeken naar energiebesparende maatregelen maar de gemeente zal hier als eigenaar van de gebouwen zelf aan moeten bijdragen.

Stressfactoren: Gesubsidieerde partijen (2/2)

Impact van stijging energiekosten bij gesubsidieerde partijen (top vijf);

De vijfde partij is het **Leger des Heils**. Zij zijn eigenaar van een aantal panden in Dordrecht, waaronder een groot, oud, niet energiezuinig pand. De impact van de stijgende energiekosten op de financiële positie is beperkt doordat de kosten grotendeels uit loonkosten bestaan en het Leger des Heils een landelijke organisatie is met verschillende entiteiten en reserves. Er zijn nog geen signalen ontvangen dat ze extra subsidie nodig hebben, maar de gemeente verwacht wel dat ze in 2023 wel een aanvraag in gaan dienen.

Stresstest gesubsidieerde partijen

Op basis van de informatie, zoals hiervoor beschreven is door het subsidieteam per partij een inschatting gemaakt van de range waartussen de subsidie waarschijnlijk zal gaan vallen. Samen vormen deze ranges het positieve en negatieve scenario voor de stressfactor gesubsidieerde partijen.

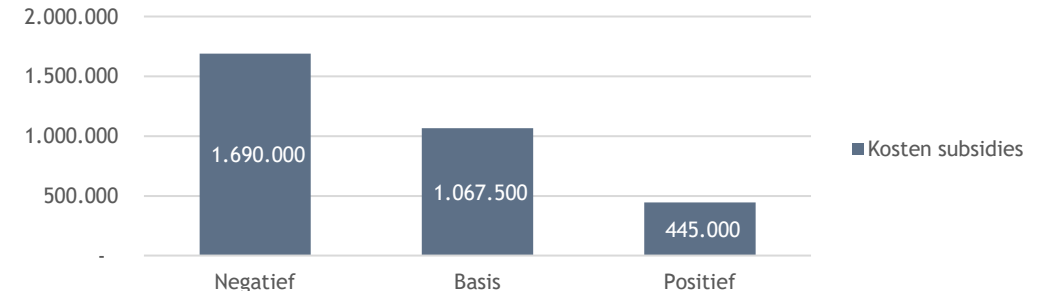
In te tabel hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote subsidies die de partijen ontvangen vanuit de gemeente. Daarnaast is weergegeven welk deel van de gestegen energiekosten van de betreffende partij mogelijk bij de gemeente Dordrecht terecht kunnen komen in het basisscenario. Hieruit blijkt dat de verwachte aanvragen t.b.v. de stijging van de energiekosten 6,9% van de totale subsidiebedragen omvatten. Ondanks dat dit een substantieel gedeelte is, is ook te zien dat het bijna volledig voortkomt uit de verwachte aanvraag van Optisport.

Nr	Partij	Begrote subsidie vanuit Dordrecht 2023 (1)	Verwachte extra subsidie basisscenario (2)	Verhouding (2)/(1)
1	Optisport	€ 4.062.000	€ 1.000.000	24,6%
2	DG&J Zuid-Holland Zuid	€ 3.726.000	-	-
3	Bibliotheek AanZet	2.877.000	€ 38.000	1,3%
4	Kunstmin	€ 2.657.000	€ 30.000	1,1%
5	Leger des Heils	€ 2.209.000	p.m.	p.m.
	Totaal	€ 15.531.000	€ 1.068.000	6,9%

Net als bij de kosten voor verbonden partijen, komen ook deze kosten bovenop de energiekosten die de gemeente zelf maakt. Het effect van de subsidies in de verschillende scenario's op de begroting 2023 van de gemeente is in de tabel en grafiek hiernaast weergegeven.

Dit betreft de verwachte aanvraag die genoemde partijen richting de gemeente doen. Het is aan de gemeente zelf in hoeverre ze aan de mogelijke subsidievraag van voorgenoemde partijen tegemoet komen. Dit kan variëren van 'geheel niet' tot 'volledig'. De gesubsidieerde partijen kunnen geen rechten ontlenen aan deze inschatting.

Nr	Partij	Negatief	Basis	Positief
1	Optisport	€ 1.600.000	€ 1.000.000	€ 400.000
2	DG&J Zuid-Holland Zuid	-	-	-
3	Openbare Bibliotheek AanZet	€ 50.000	€ 38.000	€ 25.000
4	Kunstmin	€ 40.000	€ 30.000	€ 20.000
5	Leger des Heils	p.m.	p.m.	p.m.
	Totaal	€ 1.690.000	€ 1.068.000	€ 445.000

Stressfactoren gecombineerd (1/2)

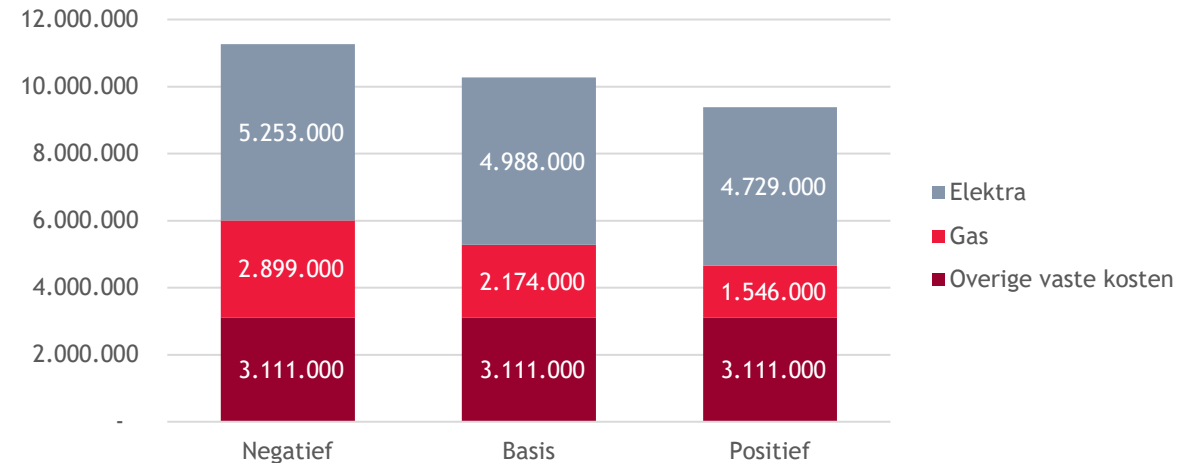
Tarieven en Verbruik

Stresstest tarieven en verbruik

Aangezien de energiekosten voor het grootste gedeelte worden beïnvloedt door de energietarieven en het verbruik, combineren we eerst deze twee stressfactoren om tot een basis, positief en negatief scenario te komen. Dit betreft de kosten voor gas, elektra en vaste kosten samengevoegd. Hierdoor ontstaat de hiernaast weergegeven matrix en grafiek met daarin de eigen energiekosten van de gemeente Dordrecht.

Uit de matrix en grafiek valt op te maken dat op basis van de gehanteerde aannames en stressfactoren, de totale eigen energiekosten van de gemeente tussen de 11,3 en 9,3 miljoen euro bedragen. De uiteindelijke uitkomst is afhankelijk van de volatiliteit van de energiemarkten en de mate waarin de gemeente in staat blijkt het verbruik te verlagen.

Totale kosten		Verbruik		
		Negatief	Basis	Positief
Tarief	Negatief	€ 11.263.000	€ 10.842.000	€ 10.421.000
	Basis	€ 10.642.000	€ 10.273.000	€ 9.904.000
	Positief	€ 10.022.000	€ 9.704.000	€ 9.386.000

Stressfactoren gecombineerd (2/2)

Alle stressfactoren

Stresstest alle stressfactoren

Als we alle stressfactoren combineren uit de voorgaande pagina's, komen we op het totaal van de bandbreedtes van energiekosten voor de gemeente Dordrecht voor de begroting 2023. De combinatie van de stressfactoren tarieven en verbruik is op de vorige pagina weergegeven. Voor de gecombineerde scenario's nemen we voor deze stressfactor de scenario's waarin tarief en verbruik hetzelfde zijn, omdat deze nauw met elkaar verbonden zijn (dikgedrukt op voorgaande pagina). Kortom bedraagt het basisscenario het basistarief, maal het basisverbruik van zowel gas als elektra.

Voor de overige stressfactoren hebben we bedragen vastgesteld die bovenop de energiekosten van de gemeente zelf komen. Voor de stressfactor Rijksbeleid geldt dat deze van het totaal wordt afgetrokken, omdat dit opbrengsten betreft. De totale verwachte energiekosten in 2023 zien er (o.b.v. de gehanteerde aannames) als volgt uit:

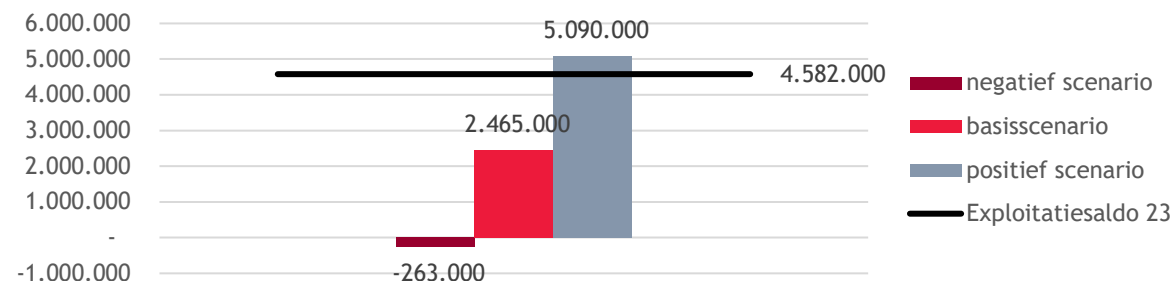
Stressfactor	Negatief	Basis	Positief
Tarieven en Verbruik	€ 11.263.000	€ 10.237.000	€ 9.386.000
Verbonden Partijen	€ 592.000	€ 468.000	€ 344.000
Gesubsidieerde Partijen	€ 1.690.000	€ 1.068.000	€ 445.000
Rijksbeleid (opbrengst)	€ 500.000	€ 1.492.000	€ 2.483.000
Totale energiekosten	€ 13.045.000	€ 10.317.000	€ 7.692.000
Energiekosten begroting	€ 8.200.000	€ 8.200.000	€ 8.200.000
Extra energiekosten t.o.v. begroting 2023	€ 4.845.000	€ 2.117.000	-508.000
Exploitatiesaldo begroting 2023	€ 4.582.000	€ 4.582.000	€ 4.582.000
Exploitatiesaldo 2023 met extra energiekosten	€ -263.000	€ 2.465.000	€ 5.090.000

Effect op exploitatiesaldo

Zoals eerder weergegeven in het begin van dit rapport, bedraagt het begrote exploitatiesaldo voor de gemeente Dordrecht in 2023 4.582k euro. In de begroting is rekening gehouden met circa 8,2 miljoen aan energiekosten. Het meest positieve scenario o.b.v. de stresstest pakt circa 500k euro positief uit t.o.v. de begrote 8,2 miljoen euro. Het basisscenario 2,1 miljoen euro negatief. Dit wordt echter reeds verwacht door de organisatie, gelet op het risicoprofiel van de gemeente in de begroting 2023.

In het negatieve scenario dienen de reserves aangewend te worden en is de omvang van risico's in het risicoprofiel niet voldoende om de extra kosten te dekken voor dat jaar. Het is echter niet waarschijnlijk dat dit scenario zich voordoet, gezien meerdere variabele negatief uit moeten pakken en de gemeente nog andere dekkingsmiddelen heeft (denk aan crisis- en herstellfonds). Echter heeft de energiecrisis waarschijnlijk meerjarig impact op de gemeente en zijn niet alle middelen reeds structureel begroot. Dit kan op langere termijn financiële uitdagingen geven.

In het meest waarschijnlijke scenario heeft de gemeente meer dan 10 miljoen euro aan energiekosten. De uiteindelijke extra energielasten zullen voornamelijk afhangen van de volatiliteit van de gas- en elektramarkt en het vermogen van de gemeente om het energieverbruik te verminderen. Verder zal de subsidie aan Optisport een grote rol spelen en kunnen de compensaties vanuit het Rijk een verschil maken in de wijze waarop de gemeente de energiecrisis (financieel) doorkomt.

Conclusie, adviezen en handvatten voor de auditcommissie

Conclusie

De gemeente Dordrecht wordt geraakt door de energiecrisis. De energiekosten stijgen naar verwachting in 2023 ten opzichte van de voorgaande jaren. Tevens verwachten wij op basis van de door ons uitgevoerde stresstest dat de kosten voor energie hoger uitvallen dan hetgeen hiervoor in de begroting opgenomen.

De gemeente is zich hier terdege van bewust. Dit blijkt uit de hiervoor opgenomen posten in het risicoprofiel van de begroting 2023. Maar dit is ook gebleken uit de gesprekken die wij hebben gevoerd met de ambtelijke organisatie, gedurende de uitvoering van deze stresstest.

De stijgende energiekosten zijn waarschijnlijk deels structureel van aard, de opgenomen kosten hiervoor nog niet (volledig). De gemeente dient ervoor te waken dat ook dit meerjarig perspectief goed in de komende begrotingen verwerkt wordt. Om zo de komende jaren niet verrast te worden door de (eventueel verder) stijgende energiekosten.

De uiteindelijke uitkomsten en gevolgen voor de gemeentelijke exploitatie van de energiekosten is van diverse variabelen afhankelijk. Op de belangrijkste daarvan, is in deze stresstest een analyse uitgevoerd. Met de huidige kennis achten wij dit degelijke ramingen, echter is de markt volatiel en is ook rijksbeleid ter compensatie nog in ontwikkeling. Het volgen hiervan is nodig, om actueel inzicht en overzicht te houden op de gevolgen van de stijgende energiekosten voor de gemeente Dordrecht.

Adviezen

Wij adviseren de ontwikkelingen voor wat betreft de energiekosten van de gemeente te monitoren. Gezien de volatiliteit in de markt en de elkaar snel opvolgende ontwikkelingen (m.b.t. sancties Rusland, rijksbeleid, onvoorspelbaarheid van het weer) die van invloed zijn op de kosten, kunnen deze kosten namelijk snel veranderen. Zowel van aard als van omvang. Deze stresstest is dan ook een momentopname, opgesteld met de kennis die beschikbaar was ten tijde van het uitvoeren ervan. Gebeurtenissen die zich na het onderzoek hebben voorgedaan, zijn niet verwerkt in deze rapportage. Deze rapportage en de door ons uitgevoerde stresstest kan dienen als nulmeting, aan de hand waarvan ontwikkelingen worden gemonitord.

De gemeente dient daarnaast voor de komende begrotingen en begrotingswijzigingen na te gaan in hoeverre de stijgende energiekosten structureel van aard zijn en dit te verwerken in voorgenoemde. Daarnaast dient de gemeente na te gaan of met de huidige inzichten de opgenomen kosten voor energie in de begroting, afdoende zijn om de werkelijk verwachte kosten te dekken. De uitkomsten van deze stresstest kunnen als input hiervoor dienen.

Gezien de impact die de verbonden partijen kunnen hebben op de energiekosten van de gemeente, adviseren wij tevens om tijdig met deze partijen in gesprek te gaan over de verwachtingen hieromtrent. Daarnaast adviseren wij de gemeente om (in afstemming met eventuele partners) afspraken met de verbonden partijen te maken met betrekking tot de eigen verantwoordelijkheid van de betreffende partij en eventuele besparings- en verduurzamingsmogelijkheden.

Tevens adviseren wij tijdig perspectief te bieden aan de gesubsidieerde partijen. Door hier als gemeente (evt. afhankelijk van rijksbeleid) duidelijkheid in te scheppen over hetgeen (eventueel onder voorwaarden) voor subsidie in aanmerking kan komen omtrent de energiekosten. Ook met deze partijen kan het gesprek worden aangegaan, dan wel hulp worden geboden om te besparen op de energiekosten of te verduurzamen.

Perspectief voor de auditcommissie/gemeenteraad

Vanuit de kaderstellende en toezichthoudende rol van de gemeenteraad is ook het vraagstuk rondom de energiekosten van de gemeente een relevante. De raad en meer specifiek, de auditcommissie, is zich hiervan bewust, getuige de opdracht tot uitvoering van deze stresstest. Belangrijke onderwerp waarin de gemeenteraad op dit vraagstuk een rol kan spelen is de begrotingsrealisatie en waar nodig de (vaststelling van de) aanpassing ervan. Daarnaast heeft de gemeenteraad een rol in het vaststellen van beleid rondom eventuele tegemoetkoming in de kosten aan verbonden en/of gesubsidieerde partijen en kunnen zij hier kaders in stellen (voorwaarden aan verbinden).

Belangrijk om de gemeenteraad diens rol te laten vervullen, is juiste, relevante en tijdige informatie. Monitoring en verantwoording vanuit de ambtelijke organisatie aan college en gemeenteraad is gezien de dynamiek rondom dit vraagstuk evident. Alleen voorzien van de juiste informatie, kan elk gremium diens rol en verantwoordelijkheid pakken en de ander hierin faciliteren of het vertrouwen geven.